

ПРИКАРПАТСЬКА ТЕРАПЕВТИЧНА ШКОЛА: СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ВАЖЛИВА РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ Й ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Р.І. Яцишин, І.П. Вакалюк, Н.В. Чернюк, П.Р. Герич

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ

Резюме. У статті висвітлено особливості становлення, розвитку та важливу роль Прикарпатської терапевтичної школи, її засновників і проміментних представників у формуванні клінічного мислення, практичного досвіду для молодого покоління науковців та клініцистів з урахуванням персоналізованого напрямку медицини.

Ключові слова: Прикарпатська терапевтична школа, клінічне мислення, терапія, персоналізована медицина.

Precarpathian therapeutic school: formation, development and important role in the formation of clinical thinking and practical experience for the younger generation

R.I. Yatsyshyn, I.P. Vakaliuk, N.V. Cherniuk, P.R. Gerych
Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk

Abstract. The article highlights the peculiarities of formation, development and important role of the Carpathian Therapeutic School, its founders and prominent representatives in the formation of clinical thinking, practical experience for the younger generation of scientists and clinicians, taking into account the personalized medicine field.

Keywords: Precarpathian therapeutic school, clinical thinking, therapy, personalized medicine.

УДК 378.147+159.955(477.86)

© Р.І. Яцишин, І.П. Вакалюк,
Н.В. Чернюк, П.Р. Герич

Надійшла до редакції 23.11.2020

* Адреса для листування
(Correspondence): Івано-Франківський
національний медичний університет,
вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна. E-mail: zdovado@ukr.net

Створення терапевтичних медичних шкіл, які очолюють талановиті та проміненні представники вітчизняної медицини, на базі національних медичних університетів відіграє важливу роль у формуванні світогляду, клінічного мислення лікаря-терапевта, сімейного лікаря з урахуванням сучасних наукових досягнень і багаторічного практичного досвіду засновників [1, 2]. Терапевтична школа (професійна співдружність) не може ефективно функціонувати без вченого-керманача, який володіє лідерськими якостями, мотивує своїх учнів та майбутніх послідовників генерувати нові (часто нестандартні) ідеї, проводити активну дослідницьку роботу, дискутувати та відстоювати свою думку.

Активну діяльність, обміркування основних стратегій та напрямків роботи майбутньої терапевтичної школи на Прикарпатті було розпочато ще першим завідувачем кафедри терапії Станіславського медичного інституту (нині кафедра внутрішньої медицини № 1, клінічної імунології та алергології імені академіка Є.М. Нейка Івано-Франківського національного медичного університету) професором Андрієм Аденським-Пінчуком.

Андрій Дмитрович народився в 1897 році в Лосві Гомельської області, Білорусь. Закінчив місцеве вище навчальне училище, після чого працював сільським учителем. Воював на фронтах Першої та Другої світової воєн. Восени 1921 року переїхав на навчання в Київ. Тут він стає студентом-медиком і, після закінчення медичного інституту в 1927 році, залишився ординатором, а потім аспірантом Академії наук УРСР у клініці академіка М. Стражеска. По закінченні аспірантури Андрій Дмитрович працює асистентом, потім доцентом кафедри терапії. У 1937 році стає завідувачем кафедри терапії Київського стоматологічного інституту. У 1941 році добровільно вступає в ряди Червоної Армії.

У 1943 році захистив докторську дисертацію, а в 1945 році під час конкурсного відбору обраний завідувачем кафедри терапії Станіславського медичного інституту (нині Івано-Франківського національного медичного університету). У 1949 році Аденський перевівся в Білоруський інститут удосконалення лікарів, де завідував кафедрою терапії.

Аденський Андрій Дмитрович написав понад 50 робіт, зокрема монографію «Венозное давление и значение его в клинике сердечно-сосудистых заболеваний». У цій праці автор запропонував свій апарат для вимірювання венозного тиску, що був впроваджений у практичну медицину. Шість робіт Андрія Дмитровича

присвячено вивченню гемодинаміки й обміну речовин у хворих із розладами кровообігу. Він — автор посібника для лікарів «Спутник терапевта».

У славній когорті професорів-терапевтів, практична діяльність яких пов'язана з першим періодом функціонування створеного в 1945 році Станіславського медичного інституту, виділяється постать легендарного професора Мойсея Лазаровича Авіосора, наступника А.Д. Аденського, багаторічного (1946-1966) завідувача кафедри факультетської терапії, представника Київської школи терапевтів, учня та співробітника видатного вітчизняного клініциста — академіка Миколи Дмитровича Стражеска [3, 9].

Мойсей Авіосор народився 28 травня 1897 року в м. Ромни Сумської області в незаможній єврейській сім'ї, у якій, окрім нього, зростали ще троє дітей. Батько закінчив лише початкову школу, мати була домогосподаркою. Однак їхньою мрією, до здійснення якої подружжя доклало багато сил, було дати дітям гарну освіту. У 1916 році Мойсей із золотою медаллю закінчує Конотопську гімназію і в тому ж році вступає на медичний факультет Київського університету Св. Володимира, навчання на якому успішно завершує в далекому 1922 році. Після завершення навчання в рідному університеті талановитий і допитливий хлопець проходить стажування (це було на зразок сучасної інтернатури) у терапевтичному відділенні однієї з найкращих та найбільших лікарень Києва — лікарні ім. Жовтневої революції. Ця лікарня, що важливо, була і клінічною базою кафедр госпітальної та факультетської терапії медичного факультету. Молодому спеціалістові довелося опанувати не тільки спеціальність терапевта, але також інфекціоніста та педіатра.

На професійному шляху М. Авіосора впродовж 1927-1930 рр. була і праця терапевтом у сільській місцевості — у селі Будаївці Київської області. І вже тоді виявилася його схильність до наукової роботи — у журналі «Врачебное дело» в грудні 1929 року він надрукував велику статтю «Клинические наблюдения над больными сибирской язвой». І її роль у професійному становленні майбутнього професора важко переоцінити. Бо вже за кілька років він стає до викладацької роботи на кафедрі.

Повернувшись до Києва, М.Л. Авіосор у 1930-1932 рр. працює старшим ординатором терапевтичного відділення лікарні ім. Жовтневої революції. Та в січні 1933 р. переходить на викладацьку роботу, працюючи асистентом кафедри факультетської терапії Київського медичного інституту. Дисертацію на здобуття вченого ступеня

кандидата медичних наук захистив у 1936 році, після чого обирається на посаду доцента. Одночасно він є також науковим співробітником Українського інституту клінічної медицини. Авіосору пощастило безпосередньо працювати під керівництвом академіка М.Д. Стражеска, під впливом якого остаточно завершується формування його як неординарного науковця і клініциста. Зокрема, академік М. Стражеско у своїй відомій автобіографічній статті «От сумерек к свету», надрукованій у 1950 році, згадував М.Л. Авіосора серед своїх співробітників (поряд з іменами видатних учених А.А. Айзенберга, В.Х. Василенка, Д.М. Яновського, Ф.Я. Примака та інших), зауважуючи, що в 30-ті роки наукові дослідження М. Авіосора забезпечили «...важливий внесок у вивчення клінічної симптоматології декомпенсації кровообігу та її терапії, у розуміння суті дистрофічних процесів у центральній нервовій системі при хронічній недостатності кровообігу, які позначаються як циркуляторна дистрофія». Водночас М.Л. Авіосор як науковець працює над широким колом питань внутрішньої медицини, що засвідчують його непроминальні талановиті публікації в наукових виданнях «Український медичний журнал», «Радянська медицина», «Врачебное дело». Теми його публікацій надзвичайно важливі та актуальні: «До питання про запалення і тромбози глибоких вен», «Медикаментозне лікування запалення нирок», «Субфебрилітет і ендокардит», «Лечение язв желудка и двенадцатиперстной кишки рентгеном».

Академік М.Д. Стражеско особливо відзначав вплив свого учня М. Авіосора у вивчення клінічної симптоматології декомпенсації кровообігу та її терапії, а наприкінці 30-х років благословляє його інтенсивно працювати над питаннями патоморфології й дослідженням біохімічних процесів, які відбуваються в головному мозку при недостатності кровообігу. М. Авіосор, зокрема, визначав зміни в спинномозковій рідині при цих станах, вміст у ній молочної кислоти, холестерину, глюкози, електролітів. Ці дослідження на той час мали новаторський характер. Відомі суспільно-політичні події не дозволили М.Л. Авіосору завершити цей цикл досліджень, які він планував представити як докторську дисертацію. У цей самий період М.Л. Авіосор підготував підручник для фельдшерів із внутрішніх хвороб, який у довоєнний період неодноразово перевидавався українською та російською мовами і став надбанням науки та неоціненним помічником для майбутніх лікарів.

Із перших днів Другої світової війни як висококваліфікований терапевт М.Л. Авіосор був мобілізований для проходження служби

в медичних армійських установах, виконував обов'язки начальника терапевтичного відділення евакогоспіталю, а пізніше — головного терапевта фронтового евакогоспіталю. Характерно, що навіть у період війни він публікує декілька наукових робіт, які присвячені питанням перебігу та лікування терапевтичних хвороб у воєнний час, організації терапевтичної допомоги в діючій армії. Науковець, дослідник, лікар-практик — багатогранна особистість попри важкі щоденні будні воєнного часу знаходить час і сили на професійне зростання, постійне самовдосконалення і загартування Богом даного таланту.

Перемогу Мойсей Авіосор зустрів у Німеччині і був нагороджений медалями «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною», орденом Червоної Зірки. А після завершення війни деякий час служить на посаді завідувача терапевтичного відділення Львівського військового госпіталю, відтак звільняється в запас і у вересні 1945 року призначається доцентом кафедри факультетської терапії Львівського медичного інституту. Тут у мирний час завершує оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук на тему «Состав цереброспинальной жидкости в разных стадиях хронической недостаточности кровообращения» і блискуче захищає її 15 листопада 1945 року в Київському медичному інституті (дисертація була затверджена ВАК 5 червня 1946 року). Обсяг наукової роботи становив близько 600 сторінок машинопису. Праця отримала прекрасні відгуки колег.

Однак доля в цей час робить черговий крутий поворот — за розпорядженням Міністерства охорони здоров'я Української РСР (Розпорядження підписав тодішній міністр П.Л. Шупик) М. Авіосора переводять на роботу в Станіславський медичний інститут. Йому доручено обійняти посаду завідувача щойно організованої кафедри факультетської терапії.

М. Авіосор, прибувши до нашого міста, з великою відповідальністю ставиться до виконання своїх нових обов'язків, наполегливо працює над створенням кадрової та матеріальної бази кафедри, лабораторії для наукових досліджень, веде велику за обсягом лікувально-діагностичну та консультативну роботу. В особовій справі збереглася характеристика, яку дав діяльності М.Л. Авіосора перший ректор Станіславського медичного інституту доцент В.І. Савицький. Там читаємо: «...лекції веде чудово, змістовно, є високоерудованим педагогом та найкращим клініцистом, добрим діагностом. Багато уваги приділяє робітникам кафедри для підвищення їхніх знань. Працелюбний. Добрий методист,

активно бере участь у науковому житті інституту. Дисциплінований, акуратний виконавець, скромний та сумлінний працівник».

В умовах неукомплектованості кафедри викладацькими кадрами М.Л. Авіосору не тільки доводиться самому особисто читати весь лекційний курс з факультетської терапії, але й проводити основну частину практичних занять у студентських групах. Він створює студентський науковий гурток та керує його роботою, для проведення консультацій періодично виїжджає в райони області, а також у м. Чернівці. У лютому 1948 року ВАК СРСР затверджує М.Л. Авіосора у вченому званні професора.

Однак саме у цей період М.Л. Авіосора та його родину доля жорстоко випробовує черговий раз: через швидкопрогресуючу онкологічну хворобу, після проведення трьох складних операцій, помирає його 16-річний син. Це горе підриває здоров'я дружини та спричиняє у всіх членів його сім'ї глибоку психологічну травму, що нашаровується на відсутність житла з елементарними зручностями, нелегкий побут та періодичні непорозуміння, а часом і конфлікти, з деякими колегами. Якось професор М.Л. Авіосор навіть звертався в Мінздрав із клопотанням про повернення його на роботу до Львівського медичного інституту, проте невдовзі вирішив залишитися, бо не було адекватної заміни на завідування кафедрою.

І професор шукає розради в праці. Опікується зміцненням бази кафедри та терапевтичного відділення Першої міської лікарні, за його ініціативою, зокрема, створюється фізіотерапевтичний кабінет, оснащується лабораторна база, підбираються кадри (про це свідчать доповідні записки на ім'я тогочасних ректорів Станіславського медичного інституту А.А. Сушка та Ю.Г. Антонова). Найближчими помічниками М.Л. Авіосора по кафедральній роботі в цей час є доценти Ф.П. Ольгіна та В.Л. Душкіна, асистент М.Г. Масик. Разом зі своїми помічниками та клінічними ординаторами він продовжує наукові дослідження в різних галузях внутрішньої медицини. Згодом з'являються публікації на різну тематику: «Фактори, що визначають компенсацію при органічних вадах серця», «Застосування пеніциліну в лікуванні внутрішніх хвороб», «До етіології хронічного і підгострого ендокардиту і підгострого септичного ендovasкуліту», «До клініки множинних пухлин».

Наприкінці 40-х — початку 50-х років у Станіславському медичному інституті започатковується новий важливий напрямок наукових досліджень — всебічне вивчення ендемічної, поширеної в той

час на Прикарпатті, зобної хвороби. Кафедра факультетської терапії під керівництвом професора М.Л. Авіосора активно включається в ці дослідження. Вивчають стан внутрішніх органів, зокрема серцево-судинної системи, функцію шлунка, рівень основного обміну та периферичної крові у хворих на ендемічний зоб. Ці дослідження стають основою в підготовці перших дисертаційних робіт, які виконали на кафедрі співробітники професора М.Л. Авіосора — А.П. Паращак, Н.І. Герасименко, І.П. Ванджура, П.М. Вакалюк, М.І. Струтинський та інші.

Важливо також зазначити, що професор М.Л. Авіосор упродовж багатьох років був членом редакційної ради одного з провідних українських науково-медичних журналів «Врачебное дело», учасником з'їздів терапевтів СРСР у 1956, 1962 роках, конференцій терапевтів, кардіологів, ревматологів України, підтримував наукові контакти з київськими науковцями (зокрема, з розробки питань кисневої терапії та її впровадження в життя).

У 1962 році професор М.Л. Авіосор відзначив 65-річчя від дня народження та 40-річчя своєї медичної діяльності. Із цієї небуденної нагоди йому оголошено та вручено Подяку від ректорату інституту. Професор Мойсей Авіосор продовжував працювати на посаді завідувача кафедри факультетської терапії до виходу на пенсію в липні 1966 року.

У 1969 році М. Авіосора не стало. Він залишився в пам'яті випускників 40-60-х років як чудовий лектор і висококваліфікований педагог, досвідчений чуйний лікар та видатний діагност, сумлінний науковець, інтелігентна та високопорядна людина. Серед його учнів — професори П.М. Вакалюк, Р.П. Макось, А.П. Паращак, І.П. Ванджура, М.М. Бережницький, чимало доцентів та асистентів, завідувачів відділень, висококваліфікованих практичних лікарів. Будучи випускником медичного факультету Київського університету, учнем та багаторічним співпрацівником видатного вітчизняного клініциста академіка М.Д. Стражеска, М. Авіосор фактично організував і впродовж 20 років очолював кафедру факультетської терапії нашого ВНЗ та забезпечив підготовку науково-педагогічних кадрів і започаткував кафедральні наукові дослідження. Цей титанічний внесок у спільну справу робить його постать унікальною в історії становлення нашого університету, відображає та символізує існування нашого глибокого зв'язку зі славною школою київських терапевтів.

Упродовж подальших років кафедрою керували поспіль професори М.П. Кравець, Д.П. Луцик

та П.М. Вакалюк, який зосередив увагу на дослідженнях біологічної ролі мікроелементів у хворих з атеросклерозом та виразковою хворобою. Під науковим керівництвом професора Вакалюка П.М. виконано 4 докторські та 6 кандидатських дисертацій, а також організовано та проведено 4 Всесоюзні наукові форуми. З 1972 року П.М. Вакалюк — завідувач кафедри госпітальної терапії.

Професор Є.М. Нейко очолив кафедру (на той час назва кафедри — кафедра факультетської терапії) у 1972 році, змінивши професора П.М. Вакалюка. На цій посаді проявився багатогранний талант Є.М. Нейка як науковця, діагноста, організатора та ефективного керівника [4]. Колектив кафедри активно проводив діагностично-лікувальну, навчально-педагогічну та наукову роботу з акцентуванням уваги на тренуванні, удосконаленні клінічного мислення студентів, лікарів, постійній генерації нових ідей.

Матеріальна база кафедри факультетської терапії на базі міської лікарні № 1 була достатньо скромною. Терапевтичне відділення було великим — на 90 ліжок. І навіть за такого обсягу воно майже постійно було переповненим. Хворі часто лежали на тапчанах по краях широкого коридору. На посаді завідувачів відділення працювали досвідчені лікарі С.С. Ружило, а пізніше — О.О. Струтинська. У відділенні лікувались пацієнти із різноманітною терапевтичною патологією, що дозволяло при вивченні студентами відповідних тем демонструвати тематичних хворих. Окрім кабінетів завідувача та професора кафедри, за кафедрою були закріплені три навчальні кімнати (розташовувалися в напівпідвальному поверсі, де було досить темнувато та незатишно). Реалії були такими, що приміщень для занять постійно не вистачало, тому дуже часто практичні заняття проводили просто в коридорі, на ногах, як говорили — «біля холодильника». Працювали за шестиденкою, але щоденно було тільки три пари. Спарених пар не було (заняття тривало 95 хв і лише 5 хв перерви). Обстеження тематичного хворого на кожній парі було обов'язковим, до цього залучали всіх студентів. При обговоренні клінічних випадків, теоретичних питань особливо велику увагу приділяли питанням патогенезу, діагностики, диференціального діагнозу та медикаментозному лікуванню. Асистентська була відсутня, тому персонал кафедри за гардеробне приміщення та за місце, де можна було випити чаю, використовував лабораторію, яка розташована на першому поверсі поруч із кабінетом головного лікаря. На той час асистенти постійно вели до 5-6 хворих, мали нічні чергування двічі на місяць, а досвідчені викладачі залучалися до чергувань по санавіації.

На той час на кафедрі працювали професор І.П. Ванджура, доценти М.В. Дебенко, Н.М. Середюк, асистенти Р.М. Думка, І.Г. Купновицька, Б.Ю. Шпак, А.С. Лажо, Б.Д. Михальчук. У 1976 р. викладацький склад кафедри поповнили асистенти К.І. Бех та В.С. Михайлищук, 1978 р. — Л.В. Глушко, 1979 р. — Ю.В. Дельва, 1981 р. — З.В. Дума, 1985 р. — М.М. Семотюк, 1988 р. — Н.В. Скробач. Нетривалий час на кафедрі працювали професор М.А. Оринчак, доценти Б.А. Зубик, І.Г. Бабенко, Н.І. Ромаш, Г.Г. Барило.

У грудні 1986 року кафедра змінила своє розміщення — у зв'язку із введенням у дію нової обласної лікарні на Пасічній кафедрі було переведено на цю нову клінічну базу із закріпленням за нею чотирьох відділень терапевтичного профілю — ревматологічного, гастроентерологічного, нефрологічного та алергологічного.

Важливо зазначити, що розквіт та бурхливий розвиток терапевтичної школи пов'язаний з іменем академіка НАМН України Є.М. Нейка. Саме він створив та був талановитим **керманцем Галицької терапевтичної школи**, розробив новітні й удосконалив існуючі стратегії лікування захворювань внутрішніх органів із застосуванням сучасних медичних технологій, наголошував на важливості профілактичних (превентивних) заходів та персоналізованого підходу до пацієнтів. Під керівництвом талановитого вченого-лідера проводилася активна науково-дослідна робота колективу, висувалися нові гіпотези, концепції, а також методи їх реалізації [4, 5].

Євген Михайлович був надзвичайно багатогранною людиною, любив життя, учнів, студентів, колег, про кожного пам'ятав і завжди допомагав, своїм прикладом надихав до постійного самовдосконалення [6-8].

А тепер коротко про талановитих співробітників кафедри факультетської терапії, які працювали тут протягом 1970-1980 років та в 1990-х роках.

Професор Бережницький Мирослав Миколайович (1929-1991). Випускник Івано-Франківського медичного інституту 1953 року. Упродовж кількох років працював завідувачем амбулаторії в Рогатинському районі. Пізніше обійняв посаду завідувача терапевтичного відділення в першій міській лікарні Івано-Франківська. Варто зазначити, що він — один з учнів професора М.Л. Авіосора. Будучи практичним лікарем, активно займався науковою роботою, зокрема морфологічними дослідженнями на кафедрі нормальної анатомії. Підготував та захистив докторську дисертацію, у якій досліджував питання формування, діагностики та лікування синдрому хронічного легеневого серця. Тривалий час очолював кафедру пропедевтики

внутрішніх хворіб (пізніше — кафедру терапії стоматологічного факультету).

Професор Боцюрко Володимир Іванович (народився в 1940 р.) закінчив Івано-Франківський медичний інститут у 1968 році. Працював асистентом на кафедрі, кандидатську дисертацію захистив у 1978 році. Пізніше на кафедрі госпітальної терапії завідував кафедрою ендокринології. Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук захистив у 1993 році (з проблематики патології щитоподібної залози).

Професор Ванджура Ірина Петрівна (1919-1997) закінчила Івано-Франківський медичний інститут у 1953 році. Одна з учениць професора М.Л. Авіосора. Кандидатську дисертацію присвятила вивченню проблеми ендемічного зоба, темі, що на той час інтенсивно розроблялась на Прикарпатті. У докторській дисертації (захистила в 1971 році) розробляла питання патогенетичної ролі мікроелементу цинку в розвитку та прогресуванні атеросклерозу й можливостей корекції порушень метаболізму цинку у хворих на прогресуючий атеросклероз (наукові консультанти — проф. Г.О. Бабенко та проф. М.Л. Авіосор). Співробітники згадують Ірину Петрівну як щирю, доброзичливу людину, відповідального та сумлінного працівника, висококваліфікованого лікаря. В останні роки роботи в університеті очолювала курс ендокринології.

Професор Глушко Любомир Володимирович (народився в 1948 році) закінчив Івано-Франківський медичний інститут у 1976 році. Докторську дисертацію захистив у 1993 році. Упродовж багатьох років був проректором університету з навчальної роботи, у 1994 році став засновником і завідувачем кафедри терапії факультету післядипломної освіти.

Професор Головач Ірина Юріївна (народилася в 1968 році) закінчила інститут у 1991 році. Спеціалізувалася в ревматології. Кандидатська дисертація була присвячена лікуванню остеоартрозу, а докторська — проблематиці глюкокортикоїд-індукованого остеопорозу, його патогенезу, клінічним проявам та профілактиці. Працювала на кафедрі терапії факультету післядипломної освіти, а пізніше — у Києві.

Професор Дума Зеновій Васильович (народився в 1948 році) закінчив Івано-Франківський медичний інститут у 1976 році. Працював практичним лікарем. Дисертацію на здобуття вченого звання кандидата медичних наук захистив у 1984 році. Докторська дисертація була присвячена розробці питань професійної патології — альвеоліту в працівників деревообробної галузі, дисертацію успішно захистив у 1991 році.

Професор Макось Роман Павлович (1929-1987 рр.) був асистентом, а пізніше — доцентом кафедри. Після захисту докторської дисертації в 1974 році (робота була присвячена проблемам доуденітів та панкреатитів) очолив кафедру інфекційних хвороб, де працював до своєї передчасної смерті.

Доцент Дебенко Михайло Володимирович (народився в 1930 році) закінчив Івано-Франківський медичний інститут у 1955 році. За розподілом був скерований на роботу практичним лікарем на Волинь, після п'яти років праці повернувся до Івано-Франківська і понад 10 років був асистентом на кафедрі фармакології, працював під керівництвом професора Ф.В. Ковшаря. Він виконав та захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата медичних наук (у дослідженні проведено вивчення ефективності серцевого глікозиду оліторизиду для лікування серцевої недостатності). З 1971 по 2012 рік працював доцентом на кафедрі, упродовж тривалого часу був також заступником декана лікувального факультету та деканом факультету післядипломної освіти. Був закріплений за нефрологічним відділенням.

Доцент Дума Роман Микитович (народився в 1941 році) закінчив Івано-Франківський медичний інститут у 1964 році. Працював лікарем-терапевтом у сільських амбулаторіях Надвірнянського району, пізніше навчався в клінічній ординатурі, по завершенні якої був обраний на посаду асистента, а згодом — доцента кафедри факультетської терапії. Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук виконав під керівництвом професора Є.М. Нейка, захистив дисертацію в 1978 році (досліджував метод лікування бронхіальної астми етимізолом та підсадками тканини хоріона). Чимало років був завучем кафедри, організатором навчального процесу на кафедрі, був закріплений за алергологічним відділенням.

Доцент Лажо Анна Степанівна (народилася в 1939 році) закінчила Івано-Франківський медичний інститут у 1964 році, перед тим — вчилася і закінчила медичне училище в м. Дубно. Починала працювати на кафедрі старшим лаборантом ще в той час, коли кафедрою завідував професор М.Л. Авіосор, тому добре пам'ятала і часто згадувала його лекції, обходи, щоденне спілкування. Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук захистила в 1977 році. У своїй науковій праці аналізувала стан здоров'я працівників калуських промислових підприємств та профілактику захворювань. Консультувала хворих у гастроентерологічному відділенні. На кафедрі працювала до 2007 року, останні роки викладала предмет поліклінічної терапії.

Доцент Манько Віктор Іванович (народився в 1936 році) закінчив Івано-Франківський медичний інститут у 1960 році. Був асистентом на кафедрі, двічі побував у закордонних відрядженнях у країнах Африки, відвідавши Уганду та Сомалі, де працював практичним лікарем. Пізніше переведений на роботу на кафедру госпітальної терапії, очолював курс ВПТ. На пенсії з 1998 року. Його сучасники пригадують, що Віктор Іванович був надзвичайно дотепною людиною, знав чимало жартів, анекдотів, які охоче розповідав.

Доцент Шпак Богдан Юліанович (1938-2003) закінчив інститут у 1963 році, після чого працював керівником лікарських амбулаторій сіл Стриганці та Ямниця Тисменицького району. Мріяв про роботу викладачем і про наукові дослідження, тому, пройшовши конкурс, із 1973 року працював асистентом, а з 1988 року — доцентом кафедри. Він був надзвичайно відповідальним та сумлінним працівником, на нього завжди можна було покластись в усіх питаннях. Кандидатську дисертацію з тематики клініки та лікування гострих пневмоній захистив у 1979 році. Тривалий час очолював відділ виробничої практики в деканаті. Дотримувався здорового способу життя, щоденно займався фізичними вправами, багато ходив. На жаль, передчасно помер від тяжкої тривалої хвороби.

Доцент Михайлищук Василь Степанович (1943-2015) закінчив Коломийське медичне училище, служив декілька років в армії, після чого навчався в інституті, який закінчив у 1973 році. Його кандидатська дисертація була присвячена проблематиці лікування гіпертонічної хвороби (захищена в 1983 році). Був поетичною людиною, володів даром вмілого розповідача, написав кілька десятків пісень.

Доцент Дельва Юрій Вікторович (народився в 1952 році) після закінчення із відзнакою інституту в 1974 р. навчався в клінічній ординатурі та аспірантурі при кафедрі. Дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата наук захистив у 1980 році. З 1979 року працював на посаді асистента, а з 1992 року — доцента кафедри. Побував у закордонному відрядженні в Ємені. Понад двадцять років працював на посаді вченого секретаря університету. Був закріплений за нефрологічним, а пізніше — ревматологічним відділенням.

Доцент Скробач Надія Володимирівна (народилася в 1957 році) після закінчення Івано-Франківського медичного інституту в 1980 році працювала дільничним терапевтом, згодом навчалася в очній аспірантурі при кафедрі. Дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата медичних наук захистила в 1988 році (проблематика роботи — лікування

хронічних холециститів), консультує хворих у гастроентерологічному відділенні.

Доцент Семотюк Марія Миколаївна (народилася в 1958 році) закінчила інститут у 1983 році, навчалась у клінічній ординатурі, з 1985 р. працює на посаді асистента, а з 1995-го — доцента кафедри. Упродовж тривалого часу працює головним лікарем університетської клініки.

Доцент Гресько Ігор Васильович (народився в 1959 році) — випускник медичного інституту 1982 року. Працював практичним лікарем, після навчання в клінічній ординатурі був обраний на посаду асистента кафедри. Кандидатська дисертація присвячена вдосконаленню лікування хронічного пієлонефриту. Працював головним лікарем університетської клініки. Останніми роками викладає клінічну імунологію на базі поліклініки № 2.

Асистент Бех Клара Іванівна (1938-2008) закінчила інститут у 1961 році, дисертацію на здобуття вченого звання кандидата медичних наук виконала на кафедрі нормальної фізіології під керівництвом професора В.С. Райцеса, захистила дисертацію в 1975 році. З 1976 по 1986 рік працювала асистентом кафедри факультетської терапії, а пізніше — асистентом кафедри госпітальної терапії.

Асистент Козак Валентина Павлівна (народилася в 1942 році) по закінченні інституту в 1965 році працювала практичним лікарем, а з 1972 р. — асистентом кафедри госпітальної терапії, з 1986 року — асистентом кафедри факультетської терапії. Спеціалізувалася в галузі нефрології, тривалий час була обласним позаштатним нефрологом. Працювала на кафедрі до 2000 року.

Асистент Венгрович Оксана Зіновіївна (народилася в 1965 році) закінчила інститут у 1991 році. Навчалась у клінічній ординатурі, після чого до 1998 року працювала на кафедрі асистентом, згодом перейшла на роботу на кафедру пропедевтичної терапії.

З 2010 по 2018 рік кафедру очолював талановитий учень та гідний послідовник академіка Нейка Є.М. — професор Р.І. Яцишин.

Яцишин Роман Іванович — доктор медичних наук, професор, декан медичного факультету ІФНМУ, лікар вищої категорії, заслужений лікар України з 1998 року, член Американського товариства з вивчення гіпертензії (ASH), член Європейської антиревматичної ліги (EULAR), член Європейської склеродермічної асоціації (EUSTAR), член Європейської асоціації кардіологів (ESC), член Європейської академії алергології та клінічної імунології (EAACI), віце-президент Асоціації ревматологів України. У 1995 році професор

Р.І. Яцишин захистив кандидатську дисертацію, а у 2003 році — докторську дисертацію. Під керівництвом професора Р.І. Яцишина захищено 6 кандидатських та 2 докторських дисертації. Роман Яцишин — автор понад 500 наукових праць, котрі склали золотий фонд вітчизняної медичної науки.

Важливо зазначити, що професор Р.І. Яцишин є ініціатором відновлення, керівником та організатором ефективної роботи ГО «Прикарпатське товариство терапевтів». Стратегією розвитку ГО «Прикарпатське товариство терапевтів» є неухильний розвиток терапевтичної школи України з урахуванням основних тенденцій розвитку європейської та світової науки. Із цією метою до спільних конференцій на наукових проєктів запрошуюються провідні вчені Європи та світу.

З 2018 і до сьогодні кафедру завідує **Чернюк Наталія Володимирівна** — професор, доктор медичних наук, член Європейської академії алергології та клінічної імунології (ЕААСІ), член Європейської цитогенетичної асоціації (ЕСА). У 1999 році з відзнакою закінчила медичний факультет Івано-Франківської державної медичної академії. У 2001 році захистила кандидатську дисертацію, з 2002 року працювала асистентом, а з 2005 року — доцентом кафедри факультетської терапії. У 2013 році захистила докторську дисертацію, з 2014 року — професор кафедри внутрішньої медицини № 1, клінічної імунології та алергології. З 2016 року працювала начальником наукового відділу університету. Н.В. Чернюк — автор понад 200 наукових праць, у тому числі співавтор підручника з грифом МОН України. Нагороджена дипломом АМН України за значні успіхи в науковій діяльності.

На кафедрі внутрішньої медицини № 1, клінічної імунології та алергології створено музей

академіка Є.М. Нейка, який із задоволенням відвідують студенти, колеги з інших університетів. Традиційно в такій науковій атмосфері проводяться наукові дискусії, презентації доповідей на конференції, результатів досліджень, клінічні обговорення.

Упродовж останніх років завдяки ідейній підтримці та організаторським здібностям професора Яцишина Р.І. та підтримці ректора ІФНМУ професора Рожка М.М. активно проводяться терапевтичні читання, присвячені пам'яті академіка Є.М. Нейка, — важлива школа практичного досвіду для молодого покоління.

Прикарпатська терапевтична школа, яку очолює сучасний лідер із стратегічним мисленням професор Яцишин Р.І., має високий науковий авторитет і громадське визнання, активно продовжує плідну працю, комунікацію з іншими терапевтичними школами України, впроваджує результати своїх досліджень та виховує покоління нових прогресивних послідовників — плеяду молодих талановитих учених, які працюють на кафедрі, набувають досвіду й продовжують справу своїх вчителів, долучаючись до роботи кафедри та Прикарпатської терапевтичної школи.

Підсумовуючи і переглядаючи життєвий та науковий шлях кожного зі славної когорти працівників, відомих терапевтів і очільників кафедри, можемо стверджувати: вони за допомогою своїх талантів, наукового авторитету, оригінальних наукових досліджень долучилися до творення слави Прикарпатської терапевтичної школи на базі Івано-Франківського національного медичного університету як одного з найавторитетніших у країні, який має блискучі перспективи і серед тих, хто хоче здобути найблагороднішу у світі професію, і серед пацієнтів, і серед медичної професорської еліти.

Список використаної літератури

1. Бабак О.Я. Харківська терапевтична школа // *Внутрішня медицина*. — 2008. — 2 (8). — С. 104-112.
2. Вакалюк І.П., Середюк Н.М., Середюк В.Н., Деніна Р.В., Мергель Т.В. Роль терапевтичних шкіл у формуванні клінічного мислення студентів за результатами всеукраїнської студентської олімпіади з терапії (внутрішніх хвороб) // *Мир медицини и биологии*. — 2015. — 11 (54). — С. 144-147.
3. Левченко І. Члени медичних товариств України другої половини XIX — початку XX ст. — засновники української терапевтичної школи // *Pereiaslav Chronicle*. — 2019. — 20 (15). — С. 107-13.
4. Нейко Є.М. Академія — колиська мого життя. — Івано-Франківськ: Сіверсія, 2002. — 232 с.
5. Болгов В.В., Дорошенко В.М., Зварич І.Т. Хто є хто на Івано-Франківщині. Видатні земляки: довід. — бібліогр. вид. — К.: Укр. Академія, 2002. — 271 с.
6. Болгов В.В. Хто є хто на Івано-Франківщині. Новітня історія через віки: III вид. — К.: Укр. наук. т-во геральдики та вексилології; Укр. академія геральдики, товар. знаку та логотипу, 2006. — 159 с.
7. Шиптур М. Золоті імена ділової еліти Прикарпаття: кн. друга. — Івано-Франківськ: Спектраль, 2003. — 2008 с.
8. Шиптур М. Прикарпатська еліта нової доби. — Івано-Франківськ: Спектраль, 2008. — 560 с.
9. Щупіленко І.М. Київська терапевтична школа. Історія виникнення і розвитку // *Внутрішня медицина*. — 2007. — (1). — С. 95-99.